

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 24-25 marca 2012 r. na kierunku „ekonomia” prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie dziedziny nauk ekonomicznych na poziomie studiów pierwszego stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Ekonomii i Handlu Międzynarodowego Zachodniej Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Józef Rogowski – członek PKA

członkowie:

- dr hab. Wiesław Ciechomski – członek PKA
- dr hab. Julita Wasilczuk – ekspert PKA
- mgr Łukasz Łukomski – ekspert PKA
- Maja Bednarzewska – ekspert PKA, przedstawiciel PSRP

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na wizytowanym kierunku z własnej inicjatywy, tj. po upływie okresu, na jaki została wydana ocena pozytywna. Szczegółowe informacje zawiera **Załącznik nr 3**.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny, przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji wybranych zajęć dydaktycznych, analizy wylosowanych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy (sal dydaktycznych, biblioteki), spotkań z kadrą i ze studentami, a także rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1). Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Wizytowana Uczelnia jest uczelnią ekonomiczną prowadzącą kształcenie na poziomie I stopnia. Imię Patrona Uczelni, Jana Pawła II jest sygnałem, że w misji powinna być i rzeczywiście jest mowa o rozwoju wartości etycznych. W misji jest też mowa o wysokiej jakości kadry akademickiej, o wysokiej jakości kształcenia z myślą o zaspokojeniu lokalnego rynku pracy. Równie ważnymi celami, jakie sobie postawiła Uczelnia, to profesjonalne kształcenie młodzieży akademickiej, zaangażowanej w budowę lokalnego społeczeństwa obywatelskiego. Uczelnia jest jednowydziałowa i Wydział przejmuje strategię rozwoju

Uczelni. Absolwenci ZWSHiFM to ludzie otwarci, tolerancyjni, odpowiedzialni, przedsiębiorczy i kreatywni. Takie podejście w kształceniu studentów sprawia, że Uczelnia bardzo aktywnie angażuje się we współpracę z władzami samorządowymi i wiodącymi przedsiębiorstwami w regionie lubuskim. Uczelnia wypracowała sobie dobrze postrzegana markę dzięki kontaktom z partnerami krajowymi i zagranicznymi, co umożliwia realizację wspólnych grantów z funduszy unijnych.

ZWSHiFM im. Jana Pawła II jest jedyną niepubliczną uczelnią kształcącą na kierunku *ekonomia* w Zielonej Górze. W okresie minionej dekady Uczelnia wypracowała sobie bardzo dobre relacje z otoczeniem akademickim i społeczno-gospodarczym. W założeniach sylwetki absolwenta jedynego tam prowadzonego kierunku studiów *ekonomia* prowadzonym na poziomie I stopnia są zapisane cechy rozszerzające nie tylko te ze standardów kształcenia, ale również elementy misji Uczelni. Realizowane specjalności powodują nie tylko pogłębienie efektów kształcenia, ale również wejście na inne obszary wiedzy, w tym pozostające w dziedzinie nauk ekonomicznych *zarządzanie* i *finanse*. Przyjęta koncepcja kształcenia skupia się na wypuszczaniu na rynek pracy absolwentów, którym nieobce będą działania zmierzające do rozwoju lokalnego i powstania społeczeństwa obywatelskiego, w tym umiejętności prowadzenia działalności gospodarczej, aplikowania o fundusze unijne i zarządzania projektami. Zespół ocenia, że przyjęta koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* dobrze się wpisuje w misję i strategię Uczelni/Wydziału.

Z drugiej jednak strony Zespół Oceniający zwraca uwagę, że misja i strategia rozwoju ZWSHiFM im. Jana Pawła II w Zielonej Górze ujęta jest dość ogólnikowo i nie pokuszono się o projekcję wizji rozwoju Uczelni w perspektywie najbliższych lat w kontekście przyjętej misji i strategii.

Zespół pozytywnie również ocenia różnorodność i innowacyjność oferty kształcenia. Od 2002 roku Uczelnia rozpoczęła kształcenie studentów na dwóch specjalnościach: *handel międzynarodowy* i *gospodarowanie nieruchomościami*, a w roku 2005 ofertę edukacyjną poszerzono o trzy kolejne specjalności, a mianowicie: *rachunkowość i finanse*, *zarządzanie funduszami Unii Europejskiej* oraz *ekonomikę i zarządzanie usługami turystycznymi*. Problemy z naborem studentów sprawiły, że Uczelnia zrezygnowała z kształcenia w ramach tej ostatniej specjalności i obecnie jej oferta dydaktyczna obejmuje następujące cztery specjalności w ramach kierunku *ekonomia*:

- *rachunkowość i finanse organizacji*;
- *gospodarowanie nieruchomościami*;
- *handel międzynarodowy*;
- *zarządzanie funduszami Unii Europejskiej*.

Analizując liczbę absolwentów według specjalności w ostatnich trzech latach należy podkreślić, że trzy pierwsze specjalności cieszą się zbliżonym zainteresowaniem kandydatów na studia, natomiast popularność specjalności *zarządzanie funduszami Unii Europejskiej* jest najmniejsza. Absolwenci specjalności *gospodarowanie nieruchomościami* mogą ubiegać się o uprawnienia rzeczoznawcy majątkowego oraz licencję pośrednika w obrocie nieruchomościami i licencję zarządcy nieruchomości. Władze ZWSHiFM są świadome konieczności modyfikowania oferty dydaktycznej i proponują sukcesywne rozwijanie oferty kształcenia adekwatnej do trendów na lokalnym rynku pracy. Za zasadne uznają podjęcie działań na rzecz uruchomienia nowych biznesowych specjalności, takich jak:

- *przedsiębiorczość i innowacje*;
- *ekonomia menedżerska*;
- *strategia rozwoju i doradztwo ekonomiczne*;
- *zarządzanie i doradztwo personalne*.

Ponadto w ramach wzbogacenia oferty edukacyjnej opracowano sylabusy nowych przedmiotów np. *gospodarowanie nieruchomościami publicznymi*. Opracowując konkretne programy nauczania w ramach tychże specjalności należy pamiętać, aby cele i efekty kształcenia odnosiły się bezpośrednio do kanonu kierunku ekonomia. Trzeba również pamiętać, że przy niewielkiej dotychczasowej skali kształcenia i pojemności rynku edukacyjnego realna możliwość wdrożenia różnorodnej i innowacyjnej oferty kształcenia może okazać się wielce ograniczona z uwagi na wysokie koszty.

Reasumując, władze ZWSHiFM dostrzegają słabe punkty Uczelni, takie jak szybko spadająca liczba studentów oraz mało liczna i często pochodząca z odległych miast kadra akademicka i dlatego są świadome wyzwań stojących przed Alma Mater. Ważnym sposobem sprostania nasilającej się rywalizacji na rynku usług edukacyjnych jest rozwijanie oferty studiów podyplomowych. Uczelnia oferuje następujące studia podyplomowe:

- zarządzanie nieruchomościami;
- pośrednictwo w obrocie nieruchomościami;
- wycena nieruchomości;
- organizacja i zarządzanie w służbie zdrowia.

Z drugiej strony Zespół zwraca uwagę, że niektóre ze specjalności (dotyczy to również studiów podyplomowych) wykraczają poza kanon kierunku *ekonomia* wchodząc na teren *zarządzania*, czy *finansów i rachunkowości* i to w dość znacznym stopniu. W przypadku studiów podyplomowych stanowi to nieprzestrzeganie art. 8, ust. 7 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.

Realizowana koncepcja kształcenia jest wynikiem dążeń Uczelni uwzględniających wszechstronny rozwój studentów, kształtowanie kompetencji absolwentów niezbędnych do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej, poprzez cykliczne aktualizowanie i doskonalenie planów studiów i programów nauczania. Dzięki współpracy z organizacjami samorządu terytorialnego i gospodarczego (np. Lubuskim Sejmikiem Gospodarczym – porozumienie o współpracy zawarte w dniu 18 marca 2009 r.) władze Uczelni dostosowują proces kształcenia do potrzeb podmiotów gospodarczych i organizacji.

Strategiczne decyzje w sprawach programu kształcenia, organizacji studiów i oferty dydaktycznej podejmuje Senat Uczelni, w skład którego wchodzi Rektor, prorektorzy, dziekani, przedstawiciele Założyciela Uczelni, nauczycieli akademickich, pracowników, którzy nie są nauczycielami akademickimi oraz studentów. W proces kreowania koncepcji kształcenia na kierunku *ekonomia* włączani są zarówno interesariusze wewnętrzni (Rektor, Dziekan, nauczyciele akademicy, przedstawiciele pracowników administracyjnych i studentów) oraz interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele instytucji i organizacji, z którymi współpracuje Uczelnia). Wojewoda lubuski powołał Zespół ds. Szkolnictwa Wyższego, w którym ZWSHiFM jest reprezentowana przez Rektora. Zadaniem tego zespołu jest dostosowanie celów i metod kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i unikanie dublowania się tych samych specjalności w różnych uczelniach. Ponadto władze Uczelni uczestniczą w corocznych spotkaniach organizowanych przez biskupa Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej, których celem jest integracja lokalnego środowiska akademickiego oraz współpracuje z Urzędem Marszałkowskim i Zespołem ds. Szkolnictwa Wyższego. Wnioski z tych spotkań brane są pod uwagę przy ustalaniu zasad rekrutacji na nowy rok akademicki. W toku przeprowadzanych konsultacji przedstawiciele pracodawców zgłaszają zapotrzebowanie na konkretne profile zawodowe, dzięki czemu pracownicy naukowo-dydaktyczni starają się

dostosowywać programy przedmiotów do wymogów lokalnego rynku pracy. Warto przy tym nadmienić, że specjalność *zarządzanie nieruchomościami* jest adresowana między innymi do pracowników Urzędu Marszałkowskiego oraz zielonogórskich biur nieruchomości, stąd współpraca z tymi interesariuszami ma długą tradycję. Doświadczeni przedsiębiorcy biorą udział w zajęciach dydaktycznych, prowadzą zajęcia panelowe, które umożliwiają studentom i potencjalnym pracodawcom wymianę doświadczeń i weryfikację oczekiwań. Powyższe działania realizowane są na zajęciach z takich przedmiotów jak: *zarządzanie nieruchomościami mieszkalnymi*, *zarządzanie nieruchomościami komercyjnymi*, *procedury w zarządzaniu nieruchomościami*.

W planach jest powołanie Rady Biznesu przy Uczelni z udziałem jej władz, przedstawicieli sektora przedsiębiorstw, instytucji publicznych działających w regionie lubuskim.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) **Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów wpisuje się w misję i strategię rozwoju Uczelni. Należy jednak pamiętać, że z raportu samooceny i rozmów Zespołu Oceniającego PKA z władzami Uczelni podczas akredytacji wynika, że misja i strategia są ujęte bardzo ogólnie oraz nie przedstawiono projekcji rozwoju Uczelni na najbliższe lata. Z drugiej strony Uczelnia podejmuje aktywne działania na rzecz różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia, ale według Zespołu niektóre ze specjalności wykraczają poza kanon kierunku ekonomia.**

2) **Dotychczasowe relacje Uczelni z jej zewnętrznymi i wewnętrznymi interesariuszami są bardzo dobre. Nawiazanie kolejnych kontaktów z potencjalnymi przyszłymi pracodawcami mogłoby służyć weryfikacji programów studiów pod kątem nowych oczekiwań pracodawców.**

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (wzorcowymi efektami kształcenia albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia, w tym standardach kształcenia nauczycieli, określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego), a także z koncepcją rozwoju kierunku. Ocena spójności specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia. W przypadku profilu praktycznego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zakres wpływu absolwentów i przedstawicieli pracodawców w formułowaniu efektów kształcenia, a w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego – wymagań formułowanych dla obszaru nauki, z którego kierunek się wywodzi.

Ocena możliwości osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów).

Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany.

Zgodnie z § 14 Statutu Uczelni: „Do kompetencji senatu należy uchwalanie planów studiów i programów nauczania.” Natomiast Zarządzeniem nr 15/2011 Rektora ZWSHiFM im. Jana Pawła II w Zielonej Górze z dnia 3 grudnia 2011 r. powołano zespół ds. opracowania efektów kształcenia oraz programu studiów. Na pierwszym spotkaniu zespołu w dniu 20 grudnia 2011 r. przedstawiono założenia Krajowych Ram Kwalifikacji w Szkolnictwie Wyższym oraz zasady projektowania programów studiów na bazie efektów kształcenia. Omówiono zasady projektowania sylabusów z wykorzystaniem efektów kształcenia. Członkowie zespołu zobowiązali się do przedstawienia, na następnych spotkaniach, efektów realizacji wyznaczonych im zagadnień. Zespół Oceniający ocenia stan zaawansowania przystosowania się do nowych warunków prawnych dobrze i sądzi, że nie powinno być opóźnień w tym procesie. Ponadto mając na celu podnoszenie jakości kształcenia władze Uczelni weryfikują dotychczas obowiązujące programy nauczania pod kątem zgodności efektów kształcenia dla całego programu z efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Innym, również ważnym celem jest podniesienie poziomu wiedzy wykładowców na temat tworzenia programów konstruowanych w oparciu o zakładane efekty kształcenia zgodnie z nową ustawą.

Obecnie prowadzenie kształcenia na kierunku *ekonomia* opiera się na standardach kształcenia. Uczelnia opracowała sylwetkę absolwenta, która jest rozszerzeniem tej zawartej w standardach. Ponadto opracowano sylwetki dla absolwentów poszczególnych specjalności. Są one poszerzeniem i pogłębieniem kierunkowej. Poszerzenie w niektórych specjalnościach według Zespołu idzie za daleko, wchodząc na teren efektów kształcenia *zarządzania* lub *finansów i rachunkowości*. Sylwetki absolwenta uwzględniają tzw. deskryptory bolońskie: wiedzę, umiejętności oraz kompetencje. Razem otrzymano spójne i zgodne ze standardami kształcenia na kierunku *ekonomia* efekty kształcenia według dotychczasowych rozwiązań prawnych (poza pewnymi niedociągnięciami, o których wspomniano wyżej). Są one możliwe do osiągnięcia przy przyjętych treściach nauczania, na co wskazuje analiza sylabusów poszczególnych przedmiotów. Do weryfikacji osiągnięcia efektów Uczelnia wykorzystuje bardziej tradycyjne metody, jak sprawdzian wiedzy w ramach egzaminu bądź zaliczenia przedmiotu. Ponadto o stopniu osiągnięcia zakładanych na początku studiów ogólnych i specyficznych efektów kształcenia przesądza jakość prac dyplomowych oraz zapotrzebowanie na absolwentów Uczelni ze strony pracodawców i umiejętność radzenia sobie z realnymi problemami życia gospodarczego przez wychowanków Zachodniej Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Przyjęte sylwetki absolwentów poszczególnych specjalności są umieszczone w formie skróconej na stronie www Uczelni. Gorzej sytuacja wygląda z sylabusami, w których są umieszczone zakładane efekty kształcenia poszczególnych przedmiotów. W przeszłości sylabusy były dostępne w Internecie, ale zostały wycofane z powodu kopiowania ich treści w sposób nieuprawniony. Zespół postuluje ponowne ich zamieszczenie w kolejnych latach akademickich na stronie internetowej Uczelni. Natomiast zastosowany system zabezpieczeń powinien uniemożliwiać osobom nieupoważnionym wchodzenie do załączników z tymi dokumentami.

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Efekty kształcenia definiowane są w sposób komunikatywny i obejmują przekazaną, wiedzę, nabyte umiejętności i w nieco mniejszym stopniu kompetencje społeczne. Nie wszystkie jednak zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne z uwagi na ich zbyt ogólnikowe formułowanie. Wiedza oraz kompetencje społeczne są weryfikowane podczas licznych

prezentacji w trakcie semestru, kolokwiów i egzaminów. Umiejętności natomiast są rozwijane i sprawdzane podczas ćwiczeń w formie pracy w grupach.

W czasie spotkania ze studentami oceniali oni losowo wybrane efekty kształcenia jako możliwe do osiągnięcia w toku prowadzonych studiów, uznali też, że sposób ich opisanie umożliwia ich weryfikację. Zwrócono uwagę na rozbieżność między efektami kształcenia dotyczącymi języka obcego, a opisem efektów kształcenia zakładanym w ramowym programie. Według ramowego programu student posługiwał się będzie językiem obcym w stopniu komunikatywnym oraz używał terminologii ekonomicznej, natomiast w efektach kształcenia dla konkretnych przedmiotów wyszczególnione jest, że po kursie z języka obcego student nie będzie znał terminologii specjalistycznej oraz że będzie posługiwał się podstawowym wokabularzem. Studenci zasygnalizowali, że zajęcia z języka obcego prowadzone są na bardzo wysokim poziomie i mimo powyższej niezgodności w toku zajęć poznają oni słownictwo specjalistyczne i umieją z niego korzystać.

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia

W celu oceny możliwości weryfikacji efektów kształcenia poddano wnikliwej analizie szereg prac zaliczeniowych oraz egzaminacyjnych na kierunku ekonomia. Formy zaliczeń były zróżnicowane, choć dominował pisemny sposób sprawdzania wiadomości za pomocą testów, pytań opisowych i zadań. Przykładowo egzamin z *ekonometrii* zawierał pytania opisowe i zadania, struktura ocen wystawionych przez egzaminatora jest prawidłowa, prace zostały szczegółowo skorygowane. Praca kontrolna z przedmiotu *rachunkowość sektora publicznego* polegała na zaksięgowaniu 12 operacji gospodarczych. Studenci uzyskali w zdecydowanej większości oceny dostateczne a około 20% prac nie zostało zaliczonych. Z kolei praca zaliczeniowa ze *sprawozdawczości finansowej* zawierała 11 pytań testowych (test jednokrotnego wyboru spośród trzech alternatywnych wariantów odpowiedzi) oraz 3 pytania opisowe. Struktura ocen jest wątpliwa, ponieważ w ponad 90 % były to oceny dobre i bardzo dobre. Zaskakują również oceny egzaminacyjne z *prawa i etyki* (średnia 5.01). Oceny z prac połówkowych np. z egzaminu z *ekonometrii* były bardzo słabe, tym niemniej zdarzały się oceny 3= wystawiane za niemal puste kartki. Zespół Oceniający postuluje prowadzenie bardziej wnikliwej statystycznej analizy struktury ocen uzyskiwanych przez studentów z różnych przedmiotów, aby unikać zbyt liberalnego oceniania lub podjąć odpowiednie decyzje programowe przy otrzymaniu bardzo słabych wyników.

Z kolei dla oceny możliwości osiągnięcia zakładanej sylwetki absolwenta Zespół wylosował 15 prac dyplomowych. Poziom tych prac jest dość dobry. Zdarzają się przypadki rozbieżności pomiędzy tematyką pracy a kierunkiem studiów i specjalnością, a także prac bez części empirycznej. Nadzór promotorów, Pani dziekan i senatu uczelni powinien być w tym względzie bardziej stanowczy. W kilku przypadkach osoby z wysoką średnią toku studiów piszą prace słabe, z czego może wynikać wniosek o bardzo słabym nadzorze promotorskim. Co więcej promotor w swojej recenzji zwraca uwagi na braki w pracy, które powinien eliminować w czasie dyskusji na seminarium dyplomowym ze studentem. W takiej sytuacji odpowiedzialność spada na promotora. Regulamin dyplomowania jest prawidłowy, bardziej chodzi zatem nie o jego korygowanie lecz bezwzględne przestrzeganie. Temat pracy powinien być związany z dyscypliną naukową promotora, kierunkiem i specjalnością studiów dyplomanta, jego zainteresowaniami naukowymi i dostępnością danych empirycznych, na bazie których ma powstać praca. Poziom merytoryczny pracy licencjackiej powinien dowodzić, że dyplomant opanował niezbędną wiedzę ekonomiczną i specjalistyczną, dzięki której potrafi rozwiązywać określone problemy decyzyjne, uzasadniając swoje wybory. Obrona pracy jest równoznaczna z uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata. Kolejnym elementem stwierdzającym możliwość osiągnięcia sylwetki absolwenta jest egzamin dyplomowy. Obejmuje on oprócz prezentacji treści zawartych w samej pracy i pytań

dotyczących dziedziny, z której powstała dana praca, również pytania o charakterze przekrojowym z zakresu całego programu studiów (pytania te dotyczą zarówno przedmiotów kształcenia ogólnego, jak i kierunkowych i specjalistycznych). Zespół uważa, że przynajmniej jedno z pytań egzaminacyjnych powinno mieć problemowy charakter.

Uwagi promotorów i recenzentów zamieszczane na formularzach recenzji są w wielu przypadkach zbyt lakoniczne, a recenzje nie posiadają waloru wnikliwości i uzasadnienia wystawianych pracy dyplomowej ocen. Błędem części recenzji jest to, że znajduje się w nich opis pracy i jej struktury a nie szczegółowa, w tym merytoryczna, ocena pracy. Ponadto część recenzji jest nieczytelna, bo pisana ręcznie. Zespół postuluje, by recenzje były pisane komputerowo, by student nie miał problemów ze zrozumieniem formułowanych opinii i ocen.

Należy przestrzegać zasady, że w sytuacji gdy promotorem pracy licencjackiej jest doktor, to jej recenzentem powinien być samodzielny pracownik naukowo-dydaktyczny, podczas gdy w kilku przypadkach na 15 wylosowanych prac recenzentem jest nawet osoba bez stopnia naukowego.

Postuluje się opracowanie i wydanie w formie skryptu (przewodnika pisania prac dyplomowych) aktualnych zasad doboru problematyki pracy, celu badawczego, stawianych hipotez i sposobu realizacji celu pracy. Nie do zaakceptowania są prace wyłącznie literaturowe, stanowiące kompilację źródeł literaturowych i internetowych, które w żaden sposób nie odnoszą się do realiów konkretnego przedsiębiorstwa lub instytucji. Również strona edytorska części prac budzi wątpliwości, np. w zakresie sposobu robienia przypisów, zestawień bibliografii i netografii, wklejania zbędnych zdjęć i map do tekstu pracy, itp. Zasadne jest również weryfikowanie stopnia samodzielności pisania pracy za pomocą jednego z coraz bardziej znanych i powszechnie stosowanych w uczelniach systemów antyplagiatowych, np. plagiat.pl.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Wymagania egzaminacyjne są znane i konsekwentnie realizowane. Formy egzaminów i testów są dobrze dobrane i sprawdzają zakładane efekty kształcenia każdego przedmiotu. Deklarowane efekty kształcenia dla kierunku są weryfikowane również poprzez częste odpowiedzi ustne, kolokwia, moderowane dyskusje na zadane tematy oraz egzaminy ustne i pisemne. Standaryzację sposobu oceniania studentów wprowadzają jednolite reguły zawarte w regulaminie studiów. Jednym z przejawów dążenia do pełnego obiektywizmu oceniania studentów jest dominujący wpływ na ocenę końcową na dyplomie średniej z trzyletnich studiów.

Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych nie prowadzi zajęć na kierunku ekonomia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Studenci mogą kontaktować się z wykładowcami i promotorami swoich prac dyplomowych poprzez Internet, każda grupa studencka ma swoje konto. Jednak Władze Uczelni kierując się potrzebą rozwijania kierunku i doskonalenia jakości kształcenia zamierzają podjąć bardziej aktywne działania na rzecz poinformowania studentów o możliwościach odbywania pewnej określonej części studiów poza siedzibą Uczelni – za pośrednictwem platformy e - learningowej.

W roku akademickim 2009/2010 odsetek studentów skreślonych z list w stosunku do ogólnej liczby studentów wynosił na I roku 20,8%, na II roku 4,9% i na III roku 7,5%. W następnym roku akademickim wskaźniki te kształtowały się na poziomie 7,8%; 10,6% oraz 4,0%. Odsiew studentów w trakcie II i III roku studiów był stosunkowo niewielki (zawierał się w przedziale 4,0-10,6%), ale podczas pierwszego roku był relatywnie wysoki. Przyczynami tego zjawiska było zarówno słabe przygotowanie absolwentów liceów z zakresu przedmiotów ścisłych (część studentów rezygnowała ze studiów już w pierwszych tygodniach zajęć), niezaliczenie różnic programowych, niezdanie egzaminów podczas sesji, problemy finansowe, podjęcie pracy, przeprowadzka do innego miasta oraz wydarzenia losowe.

Regulamin studiów jest powszechnie dostępny, natomiast sylabusy przedmiotów zawierające opis sposobów egzekwowania i oceniania przekazywanej wiedzy należy zamieścić na stronie internetowej Uczelni, ewentualnie wyłożyć w czytelní.

4). Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych dotychczas nie sformalizowała zasad badania losów absolwentów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym stwierdzano, że wynika to ze zbyt małej liczebności grup studenckich oraz z tego, że znaczna część absolwentów, którym słabiej powiodło się na rynku pracy nie jest zainteresowana wypełnianiem ankiet na temat ich zawodowych bądź osobistych losów. Podkreślano również, że najbardziej wiarygodne i aktualne opinie na temat losów absolwentów posiadają promotorzy, którzy niejednokrotnie utrzymują osobisty bądź mailowy kontakt ze swoimi seminarzystami.

Zespół Oceniający PKA rekomenduje założenie aktywnie działającego, śledzącego losy absolwentów i udzielającego informacji o ofertach zatrudnienia dla kolejnych roczników absolwentów ZWSHiFM Biura Karier. Niezbędne jest opracowanie kwestionariusza ankiety stosowanej do badania losów absolwentów, zebranie oświadczeń od absolwentów o wyrażeniu zgody na udział w monitorowaniu ich losów. Działania te powinny objąć tegorocznych absolwentów.

Jednym z atutów Uczelni jest współpraca z interesariuszami zewnętrznymi. W jej wyniku interesariusze ci mają wpływ na określanie efektów kształcenia poprzez np., tworzenie nowych specjalności

5). W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.

Poprzednia akredytacja PKA na kierunku ekonomia odbyła się w ZWSHiFM w dniach 1-2 lipca 2006 roku. Uchwała nr 567/2006 z dnia 7 września 2006 roku zobowiązała Uczelnię do podjęcia pewnych działań naprawczych. Należy stwierdzić, że w zakresie poprawy jakości kształcenia Uczelnia podjęła starania na rzecz realizacji zaleceń Komisji. Przykładowo pięciokrotnie powiększono liczbę woluminów bibliotecznych, wprowadzono nowy wzór formularza oceny pracy dyplomowej, zmodyfikowano regulamin oceniania na egzaminie dyplomowym oraz zastosowano tzw. „Kartę dyplomanta”. Wykaz wszystkich podjętych działań zestawiono w Raporcie samooceny.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Przyjęte sylwetki absolwentów są twórczo rozwiniętymi sylwetkami zawartymi w standardach kształcenia, zarówno w głąb, jak i szerz. Określone tak efekty kształcenia zostały przedstawione z rozbiciem na *deskryptory bolońskie*. Zespół ocenia, że przyjęta

przez Uczelnię sylwetka absolwenta jest do osiągnięcia. Studenci są zaznajamiani z sylabusami na pierwszych zajęciach.

2) Efekty kształcenia zostały określone w sposób komunikatywny i pozwalają na stworzenie systemu ich weryfikacji. Mimo braku dostępności opisanych efektów kształcenia, studenci znają wymagania im stawiane, są one sformułowane dla nich w sposób czytelny i zrozumiały, umożliwiając rzetelną weryfikację.

3) Zespół ocenia pozytywnie weryfikację efektów etapowych, chociaż zaobserwował przykłady rozkładów ocen bardzo różniących się od rozkładu normalnego. Również pozytywnie ocenia system dyplomowania wraz z egzaminem dyplomowym. Pewne zjawiska negatywne można znaleźć powyżej w raporcie i w załączniku 4. Uchybienia w zakresie prowadzonej dokumentacji przebiegu studiów, stwierdzone w toku poprzedniej wizytacji, zostały uzupełnione.

4) Uczelnia nie sformalizowała do tej pory zasad badania losów absolwentów, co nie znaczy, że losy te są nieznane. Wiedzę o absolwentach posiadają promotorzy prac dyplomowych.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1). Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze jest uczelnią jednowydziałową. Na Wydziale Ekonomii i Handlu Międzynarodowego nie powołano rady wydziału, a ustawowe kompetencje rady wydziału w zakresie uchwalania planów studiów i programów nauczania posiada Senat Uczelni, natomiast zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) „w uczelni, w której nie ma podstawowych jednostek organizacyjnych, senat pełni również funkcję rady takiej jednostki” oraz art. 68 ust. 1 pkt. 2 wyżej wymienionej ustawy, zgodnie z którym „do kompetencji rady podstawowej jednostki organizacyjnej należy w szczególności uchwalanie, po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu studenckiego, zgodnie z wytycznymi ustalonymi przez senat uczelni publicznej lub organ kolegialny uczelni niepublicznej, planów studiów i programów kształcenia”. Zwraca się uwagę na fakt, że Statut ZWSHiFM w Zielonej Górze, w którym określono organy uczelni oraz ich kompetencje potwierdzające wyżej opisaną sytuację, został zatwierdzony przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Program kształcenia ZWSHiFM został oparty na wzorcach kształcenia Uczelni Założyciela, tj. Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka w Warszawie. Program studiów obowiązujący w Zachodniej Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze na kierunku ekonomia uwzględnia standardy kształcenia dla tego kierunku określone w załączniku nr 22 do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. Wykładane przedmioty zostały podzielone na trzy grupy, przy czym treści kształcenia ogólnego, podstawowego i kierunkowego są realizowane na I i II roku studiów jako bloki wspólne dla wszystkich specjalności, natomiast zajęcia z bloku przedmiotów specjalistycznych są realizowane głównie na dwóch ostatnich semestrach. Program studiów przewiduje także 4 tygodniową praktykę zawodową. Standardy w zakresie czasu trwania studiów i wymiaru godzin wykładów, ćwiczeń i seminariów są zachowane. Natomiast nie wszystkie treści wymienione w standardach są wykładane na ocenianym kierunku studiów, np. elementy badań operacyjnych (programowanie liniowe, zagadnienie transportowe), które występują w treściach ekonometrii są nieobecne w całym toku studiów (niektóre z nich występują w

zastosowaniach macierzy do pewnych zagadnień ekonomicznych, ale jest to przedmiot do wyboru, czyli można skończyć studia bez tych treści). Plany studiów zachowują również logiczną kolejność nauczania przedmiotów kształcenia ogólnego, podstawowych, kierunkowych i specjalnościowych.

Dominują typowe metody dydaktyczne, tj. wykłady z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, ćwiczenia i seminaria. Liczebność grup studenckich nie jest zbyt duża i nie budzi zastrzeżeń. Studenci formę prowadzonych zajęć uważają za dobrze dostosowaną do ich potrzeb. Podkreślają, że większość wykładów i ćwiczeń jest ciekawa, wymaga od nich aktywnego uczestnictwa w zajęciach i wykorzystywania teorii w praktyce na ćwiczeniach. Często pracują w grupach, dyskutują oraz rozwiązują zadania problemowe.

Studenci nie mają zastrzeżeń co do przedmiotów do wyboru. Na II roku są dwa przedmioty do wyboru: *Zastosowanie macierzy do pewnych zagadnień ekonomicznych* i *Ocena ekonomicznej efektywności inwestycji realizowanych z funduszy strukturalnych*. Nieco zaskakuje wybór wykładów z grupy przedmiotów fakultatywnych, otóż studenci wybierają *zastosowanie macierzy ...*, a nie *fundusze unijne*. Mankamentem jest również to, że w ofercie dydaktycznej Uczelni nie ma przedmiotów prowadzonych w językach obcych, mimo że co najmniej 4 wykładowców zgłosiło taką możliwość.

Zawartość niektórych sylabusów budzi pewne wątpliwości. Przykładowo w jednych występują powtórzenia pewnych treści z matematyki i ekonometrii, np. Model Leontiewa jest omawiany na matematyce i w wyżej wymienionym przedmiocie do wyboru, *zastosowanie* Ponadto brakuje jednoznacznie wyeksponowanych metod sprawdzania osiąganych efektów kształcenia.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie samooceny w ZWSHiFM funkcjonuje Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów Zaliczeniowych (ECTS). Ma on za zadanie ułatwienie zainteresowanym studentom studiowania na innych krajowych lub zagranicznych uczelniach oraz zdobywanie wiedzy według indywidualnych planów i ścieżek studiów. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od przeciętnego studenta 25-30 godzin pracy, a liczba punktów przewidziana na rok akademicki wynosi 60 (dla semestru od 27 do 33 punktów ECTS). Liczba punktów ECTS wymagana do ukończenia studiów wynosi: dla studiów I stopnia 180. System punktów ECTS został wprowadzony w Zachodniej Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze od roku akademickiego 2006/2007 stosowną uchwałą senatu. Studenci na spotkaniu z Zespołem stwierdzili, że zostali poinformowani o tym, ilu godzinom nakładu pracy odpowiada 1 punkt ECTS, ale ich zdaniem nie ma to jednak przełożenia na punkty ECTS przydzielane poszczególnym przedmiotom. Wskazali, że są zajęcia, do których przygotowują się bardzo długo i są one punktowane bardzo nisko, są też takie, które nie wymagają od nich dużego nakładu pracy, a liczba punktów ECTS im przypisana jest wysoka.

Zakres współpracy międzynarodowej Uczelni jest stosunkowo niewielki. Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych podpisała umowę o współpracy z Moskiewskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym STANKIN w Moskwie (staże naukowe, wizyty wykładowców). Planuje się rozwijanie współpracy naukowo – dydaktycznej z Uniwersytetem Technicznym w Koszycach, uczelniami województwa lubuskiego: Uniwersytetem Zielonogórskim, Wyższą Szkołą Biznesu w Gorzowie Wlkp. oraz innymi uczelniami krajowymi, jak np. Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu. Współpraca ta powinna owocować wymianą studentów, której dotychczas nie było, ponieważ studenci niestacjonarni nie są taką międzyuczelnianą wymianą zainteresowani.

Kolejność wszystkich przedmiotów składających się na program kierunku ekonomia tworzy logiczną sekwencję. Zdecydowana większość przedmiotów kształcenia podstawowego i kierunkowego realizowana jest w pierwszych trzech semestrach. Przedmioty specjalnościowe realizowane są w ostatnich trzech semestrach. Natomiast studenci

pozytywnie oceniają dużą liczbę przedmiotów o charakterze praktycznym, a nie wyłącznie teoretycznym. Poza tym studenci specjalności *rachunkowość*... zwrócili uwagę, że lepiej byłoby, gdyby przedmiot *rachunkowość*, który prowadzony jest dla wszystkich specjalizacji, był w semestrze bezpośrednio poprzedzającym ten, w którym występuje przedmiot *rachunkowość* dla ich specjalności. Ich zdaniem lepiej byłoby, aby mieć kontakt z zagadnieniami z zakresu rachunkowości bez semestru przerwy.

W programie studiów przewidziane są praktyki studenckie w wymiarze 4 tygodni, po II roku studiów. Zasady odbywania praktyk określają statut, regulamin studiów i regulamin praktyk zawodowych Zachodniej Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze. Nad prawidłowością przebiegu praktyk czuwa Pełnomocnik Rektora ds. Praktyk Zawodowych - Dziekan Wydziału. Podstawą odbycia praktyk studenckich jest umowa pomiędzy Uczelnią, a zakładem pracy, która reguluje wzajemne prawa i obowiązki. Praktyka jest realizowana w wybranym przez studenta przedsiębiorstwie lub organizacji, pod warunkiem, że jej profil działania umożliwia studentowi zrealizowanie celów praktyki zawodowej. Uczelnia współpracuje w tym względzie z wieloma podmiotami, jak np. Stowarzyszenie Zarządców Nieruchomości w Zielonej Górze.

Kontrola przebiegu praktyk jest przeprowadzana osobiście lub telefonicznie w wybranych firmach przez Opiekuna Praktyk. Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej odnotowywanego w indeksie jest złożenie dzienniczka praktyk. Praktyki zawodowe umożliwiają nabycie bądź rozszerzenie wiedzy i kompetencji związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw i instytucji oraz administracji publicznej, co z kolei zwiększa szanse na zdobycie atrakcyjnej pracy. Ich celem jest również zebranie danych źródłowych przydatnych przy pisaniu pracy dyplomowej.

Informacje o terminach zjazdów i planach zajęć są dostępne na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach ogłoszeń w siedzibie szkoły. Wykładowcy i promotorzy prac informują studentów o wymaganiach, które należy spełnić, aby uzyskać pozytywne oceny końcowe i sposobie egzekwowania tychże wymagań. Poziom prowadzonych zajęć dydaktycznych jest w większości przypadków wysoki. Pomimo dość dużej fluktuacji w zatrudnianiu wykładowców i obsadzie stanowisk kierowniczych w Uczelni kadra naukowo - dydaktyczna jest bardzo zaangażowana w sprawy Uczelni. Jest to grupa nauczycieli pasjonatów identyfikujących się z macierzystą Uczelnią. Proces kształcenia jest zorganizowany w właściwie. Week-endy zjazdowe rozpoczynają się w piątki o 15.30 (choć studenci woleliby godzinę 16.30) i z reguły kończą się w niedzielę o 16.45 lub 18.30. Plany zajęć podawane są z niewielkim wyprzedzeniem czasowym, niekiedy ze zjazdu na zjazd. Studenci sygnalizują również, że zbyt często dokonywane są korekty planów zajęć i zmiany ich terminów.

Regulamin Studiów Zachodniej Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze umożliwia indywidualną organizację studiów, która może być przyznawana studentom szczególnie uzdolnionym lub z powodu trudnej sytuacji rodzinnej lub innej sytuacji losowej. Decyzją w tym zakresie podejmuje Dziekan. Przesłankami świadczącymi o indywidualizacji procesu kształcenia są również:

- możliwość wyboru specjalności po I roku studiów;
- możliwość wyboru wykładów fakultatywnych, co pozwala dostosować tematykę zajęć do preferencji studenta.

Kilku studentów złożyło wnioski o indywidualną organizację studiów i podania te zostały rozpatrzone pozytywnie. Obecnie w toku są takie sprawy trzech kolejnych studentów. W sumie prośby o IOS pojawiają się rzadko.

Jeśli chodzi o pomoc studentom niepełnosprawnym, to podjęto prace na rzecz montażu nowej windy, aby poprawić warunki studiowania dla osób z upośledzeniem wzrokowym i ruchowym.

- 2) Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zakładane efekty kształcenia wraz z efektami kształcenia poszczególnych przedmiotów tworzą spójny system: osiągnięcie efektów cząstkowych pozwala na osiągnięcie końcowych. Większość przedmiotów na kierunku ekonomia prowadzonych jest w formie wykładów (zarówno tradycyjnych, jak i interaktywnych) oraz ćwiczeń (audytoryjnych i laboratoryjnych). Wykładowcy stosują tzw. podające metody asymilacji wiedzy, wzbogacone metodami eksponującymi (prezentacją multimedialną, pokazem slajdów i fotografii, prezentacją na foliach, itp.). Prowadzący ćwiczenia najchętniej wykorzystują analizę przypadków i inne metody aktywizujące słuchaczy, jak np. gry symulacyjne czy metoda delficka. Takie przedmioty jak *analiza ekonomiczna*, *statystyka opisowa*, *badania rynku* wymagają rozwiązywania zadań i realizowane są w formie tradycyjnych ćwiczeń. Zespół Uważa, że zakładane efekty kształcenia wraz z treściami programowymi oraz metodami i formami dydaktycznymi tworzą wewnątrznie spójną całość.

Istotnym elementem pracy studentów jest praca własna polegająca, np. na studiach literaturowych. Studenci niestety w niewielkim stopniu korzystają z podręczników (których Uczelnia nie wydaje). Posługują się notatkami z wykładów i ćwiczeń. Stopień wykorzystania skromnych zasobów bibliotecznych przy pisaniu niektórych prac dyplomowych jest niezadowolający. Promotorzy powinni zwracać uwagę swoim seminarzystom, że korzystanie z nierecenzowanych stron internetowych nie jest równoważne z wykorzystaniem fachowej literatury.

- 3). W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany i ich efekty, odnieść się do stopnia realizacji sformułowanych poprzednio zaleceń, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces zmian programu studiów w aspekcie rozwoju kierunku.

Dotychczas Uczelnia współpracowała z Polska Komisją Akredytacyjną, a przedtem z Państwową Komisją Akredytacyjną w likwidowaniu pojawiających się uchybień formalnych bądź merytorycznych. Na podstawie zaleceń PKA z 2006 roku wprowadzono przedmiot *ekonomia matematyczna* oraz w miarę możliwości personalnych dokonano zmian w obsadzie niektórych spośród 6 wykładów (z takich przedmiotów jak *prawo handlowe i gospodarcze*, *podstawy rachunkowości*, *obróć nieruchomości*, *rachunkowość skonsolidowana*, *prawo celne*, *zamówienia publiczne w programach unijnych*), które poprzednio były realizowane przez osoby bez stopni naukowych.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Aktualnie realizowany program kształcenia spełnia wymogi standardów MNiSW i zapewnia realizację wyspecyfikowanych tam celów i zakładanych efektów kształcenia z wyjątkiem elementów badań operacyjnych, które występują w standardzie, a są nieobecne w programie *ekonomii*. Uczelnia podejmuje działania na rzecz indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych i niepełnosprawnych.

2) Podsumowując można stwierdzić, że program studiów, w szczególności metody dydaktyczne, sposoby weryfikowania efektów kształcenia są właściwie dobrane i

umożliwiają osiągnięcie celów i efektów kształcenia, tak jak zostało to założone przez Uczelnię dla kierunku ekonomia

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1). Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Na ocenianym kierunku zajęcia prowadzone są przez dwanaście osób przedstawionych w raporcie samooceny jako minimum kadrowe oraz piętnaście – jako pozostali nauczyciele akademicy. Łącznie prowadzi zajęcia trzech samodzielnych pracowników (dr habilitowani) oraz siedemnastu doktorów. Pozostałe osoby posiadają tytuł zawodowy magistra lub magistra inżyniera. W grupie pracowników samodzielnych, dwie osoby posiadają stopień naukowy oraz dorobek z dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny ekonomia; jedna z nauk matematycznych. W grupie doktorów, przeważają specjaliści z nauk ekonomicznych (8), zarówno w dyscyplinie ekonomia jak i zarządzanie, z przewagą tej drugiej. Ponadto zajęcia prowadzi trzech reprezentantów nauk humanistycznych, po jednym z organizacji i zarządzania, technicznych, politycznych, matematycznych, medycznych (z dorobkiem z zakresu ekonomii).

Dorobek naukowy osób zaliczanych do minimum kadrowego jest zróżnicowany, trzy osoby nie wykazały się wystarczającą liczbą publikacji (zero i dwie publikacje oraz brak spisu publikacji), są natomiast i takie, u których liczba publikacji przekracza trzydzieści pozycji. W większości przypadków publikacje te dotyczą nauk ekonomicznych, dyscypliny zarządzanie. Nie przedstawiono do oceny dorobku naukowego pozostałych pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku.

Brakuje osób z dorobkiem z zakresu ocenianego kierunku i zajmujących się zagadnieniami związanymi z makro i mikroekonomią, ekonometrią, statystyką.

Powyższe spostrzeżenia poddają w wątpliwość możliwość pełnego osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy .

2). Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy lub doświadczenia zawodowego, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy, a w przypadku studiów **na poziomie magisterskim/drugiego stopnia** - podstawowe miejsce pracy, nie przekroczenie limitu minimów kadrowych, złożenie oświadczenia dotyczącego zaliczenia do minimum kadrowego). Ocena czy w minimum kadrowym są reprezentanci każdego obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek studiów oraz czy obejmuje ono reprezentantów dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu).

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiącymi minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów nauki, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Analiza minimum kadrowego przeprowadzona została w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048 z późn. zm.). Na podstawie § 5 ust. 5 wyżej wymienionego rozporządzenia minimum kadrowe dla *studiów pierwszego stopnia* na wizytowanym kierunku studiów stanowi zatrudnienie co najmniej trzech nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego, w tym co najmniej dwóch posiadających dorobek naukowy lub artystyczny w zakresie danego kierunku studiów, i co najmniej jednego posiadającego dorobek w dziedzinie nauki lub sztuki, związanej z danym kierunkiem studiów oraz zatrudnienie co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, w tym co najmniej pięciu posiadających dorobek naukowy lub artystyczny w zakresie danego kierunku studiów i co najmniej jednego posiadającego dorobek w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z danym kierunkiem studiów.

Do minimum kadrowego, wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku roku akademickiego (§ 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144 poz. 1048, z późn. zm.).

11 nauczycielom akademickim, spośród 12 wliczonych do minimum kadrowego na bieżący rok akademicki, zaplanowano prowadzenie na kierunku studiów i poziomie kształcenia zajęć dydaktycznych w wymiarze przewidzianym przepisami (§ 8 ust. 3 ww. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Jednemu nauczycielowi akademickiemu posiadającemu stopień naukowy doktora zaplanowano prowadzenie zajęć w wymiarze mniejszym niż określony w wyżej wspomnianym rozporządzeniu.

Oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego pozwoliły na stwierdzenie, że spełnione są warunki art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego opracowany przez Polską Komisję Akredytacyjną, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

Na podstawie powyższej analizy oraz przedstawionego dorobku naukowego Zespół Oceniający PKA zaliczył do minimum kadrowego z przedstawionych 12 osób dwóch pracowników samodzielnych posiadających dorobek naukowy w zakresie ocenianego kierunku oraz dwóch doktorów z dorobkiem z zakresu i trzech z dorobkiem z dziedziny związanej z ocenianym kierunkiem. Pozostałe 5 osób przedstawione przez Uczelnię nie mogą być zaliczane do minimum kadrowego, ponieważ:

- nie posiadają udokumentowanej działalności naukowej (dwóch doktorów);

- zbyt słaba aktywność naukowa (2 publikacje w latach 2006-2011, 1 doktor);
- nie prowadzą wymaganych 90 h zajęć w danym roku akademickim (jeden doktor);
- nie posiadają udokumentowanych kwalifikacji oraz działalności naukowej w zakresie lub dziedzinie związanej z ocenianym kierunkiem (jeden samodzielny pracownik).

Wobec powyższego, w minimum kadrowym brakuje jednej osoby posiadającej tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego z dorobkiem w dziedzinie związanej z ocenianym kierunkiem oraz trzech doktorów z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku.

W ocenianym minimum kadrowym brakuje osób zajmujących się zagadnieniami makro i mikroekonomicznymi, teorią i modelowaniem ekonometrycznym oraz ekonomią międzynarodową. Zaobserwowano nadreprezentację pracowników z dziedziny związanej z ocenianym kierunkiem: naukami o zarządzaniu.

Wszystkie osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku, poza minimum kadrowym, są zatrudnione na umowy o dzieło. Staż pracy na uczelni osób zaliczonych do minimum kadrowego nie jest długi. Spośród osób zaliczonych do minimum kadrowego w czasie poprzedniej wizyty opiniującej, w chwili obecnej pracują tylko trzy. Dwóch samodzielnych pracowników firmujących kierunek, została zatrudniona 30.09.2011. Z rozmowy przeprowadzonej z pracownikami wynika, że forma zatrudnienia bardzo często ulega zmianie (z umowy o dzieło dydaktyczne na umowę o pracę i na odwrót), tak jak i zmienia się skład osobowy osób prowadzących i firmujących kierunek. Władze uczelni zdają sobie sprawę z tej niekorzystnej sytuacji, jednak wobec małej liczby studentów, nie są w stanie zapewnić stabilności kadry nauczającej, w tym minimum kadrowego.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku spełnia wymagania zarówno § 11 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia jak i § 17 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, bowiem wynosi on 1 : 26 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku 1 : 180 i 1:160, odpowiednio.

W większości przypadków osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku legitymują się odpowiednimi kwalifikacjami wynikającymi z formalnego wykształcenia, prowadzonej działalności naukowej lub praktyki. Są jednak przypadki prowadzenia zajęć przez doktora z nauk organizacji i zarządzania z przedmiotów: *Międzynarodowe stosunki gospodarcze, Pośrednictwo finansowe* oraz *Finanse przedsiębiorstw*, lub też przez doktora nauk ekonomicznych z *podstaw budownictwa*. W wielu wypadkach zajęcia prowadzone przez jedną osobę obejmowały bardzo różne obszary nauk ekonomicznych. W trzech przypadkach wykładowy były prowadzone przez magistrów (*ekonometria, prawo, prawo międzynarodowe*).

W trakcie wizytacji wystąpiły problemy z wyborem zajęć do hospitacji z powodu małej liczby grup studentów (jedynie trzy roczniki) oraz z usprawiedliwionych nieobecności pracowników dydaktycznych. Spowodowało to konieczność hospitowania zajęć spoza dziedziny reprezentowanej przez hospitujących (np. *prawo*).

Zajęcia odbywały się o czasie, w stosunkowo dobrych warunkach. Osoby prowadzące hospitowane zajęcia były do nich przygotowane. Potrafiły nawiązać kontakt ze studentami. Jeden z wizytowanych wykładów był prowadzony przez magistra.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3). Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów

Zatrudnienia odbywają się na podstawie konkursów. Dobór kadry dokonywany jest w oparciu o odpowiednie kwalifikacje i dorobek naukowy. W większości przypadków rzeczywiście takie relacje są widoczne. Weryfikacja kadry jest dokonywana w oparciu o trzy instrumenty: ocenę studentów przeprowadzaną w każdym semestrze po zakończeniu przedmiotu, hospitację zajęć, osobistą opinię bezpośredniego przełożonego.

Podstawowe kryteria tej oceny to: przekazywane treści nauczania, rzetelność wywiązywania się z obowiązków, działalność naukowo-badawcza, weryfikacja wiedzy studentów; umiejętność nawiązywania z nimi kontaktów oraz przestrzeganie zasad etyki zawodowej. W praktyce jednak dobór ten dokonywany jest w oparciu o możliwości finansowe jednostki oraz dostępność pracowników o odpowiednich kwalifikacjach na rynku.

Na Uczelni nie wprowadzono systemu wsparcia rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych. Statut Uczelni gwarantuje zniżkę pensum jedynie w przypadku prowadzenia działalności organizacyjnej. Uczelnia podpisała dwie umowy międzynarodowe (z Moskiewskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym oraz z Fakulta Wyrobnych Technologii Technicznej w Korzycach), w ramach której będzie realizowana współpraca naukowa (przygotowanie i obrona prac habilitacyjnych i naukowych, wymiana uczonych, organizowanie konferencji) oraz dydaktyczna.

Nauczyciele akademicki na spotkaniu przejawiali dużą troskę o przyszłość wizytowanej jednostki. Główne obawy dotyczyły sytuacji demograficznej, ale także niedostatecznej dbałości założyciela uczelni o jej dalszy rozwój. Podkreślano brak ciągłości działań w związku ze zmianami własnościowymi oraz uzależnieniem jednostki od założycieli, co stanowi według pracowników barierę w swobodnym kształtowaniu polityki kadrowej oraz oferty programowej. Podejmowana obecnie deregulacja zawodów stanowi zagrożenie dla specjalności *zarządzanie nieruchomościami*, cieszącej się do tej pory dużym zainteresowaniem. Nauczyciele akademicki wskazywali na konieczność podejmowania szerszej akcji promocyjnej szkoły (uzależnione od założyciela) oraz wskazali na możliwość stworzenia oferty na studentów z polskich rodzin zamieszkujących Republikę Federalną Niemiec.

4). W przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić zmiany, ich wpływ na osiągane efekty i jakość kształcenia, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio lub efektów działań naprawczych.

W stosunku do poprzedniej oceny na kierunku sytuacja kadrowa się pogorszyła. Zmniejszyła się liczba wykładowców prowadzących zajęcia, zmniejszyła się liczba osób zaliczanych do minimum kadrowego. Pogorszyła się także różnorodność kwalifikacji pracowników prowadzących zajęcia.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura kwalifikacji oraz liczba osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku nie umożliwiają pełnego osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Wykładający nauczyciele zajmują się naukowo przede wszystkim zagadnieniami związanymi z zarządzaniem, podczas gdy prowadzą zajęcia z

przedmiotów ekonomicznych. Brak różnorodności kwalifikacji, pozwalających w pełni osiągnąć efekty kształcenia.

2) Nauczyciele akademicki wymienieni w minimum kadrowym nie spełniają warunków określonych w przepisach prawa, a mianowicie brakuje jednego pracownika samodzielnego reprezentującego zakres lub dziedzinę związaną z ocenianym kierunkiem oraz trzech niesamodzielnych z zakresu ekonomii. Hospitowane zajęcia zostały ocenione na ocenę dobrą poza jednym przypadkiem ocenionym na 3,0. Zespół zauważył kilka przypadków niewłaściwego przyporządkowania zajęć dydaktycznych. Na spotkaniu pracownicy wykazali się dużą troską o przyszłość uczelni oraz ocenianego kierunku.

3) Procedury oraz kryteria doboru i weryfikacji kadry są prawidłowe i przejrzyste. Brakuje systemu wspierania rozwoju kadry, zarówno finansowego jak i organizacyjnego (zwolnienia z pensum itp.), nie jest prowadzona wymiana naukowo – badawcza z innymi jednostkami, jednak w przypadku prowadzenia studiów I stopnia nie jest to wymagane.

4) Sytuacja kadrowa od poprzedniej oceny wyraźnie się pogorszyła. Zmniejszyło się zatrudnienie, zmalała liczba osób z kwalifikacjami z dziedziny ekonomii.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Władze Uczelni zawarły umowę z Zakładem Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Zielonej Górze, na podstawie której Wydział Handlu i Finansów Międzynarodowych korzysta z pomieszczeń budynku przy pl. Słowiańskim 9, gdzie zlokalizowane są wszystkie sale dydaktyczne, dziekanat i rektorat. Umowa najmu jest zawarta na czas nieokreślony. Łącznie do dyspozycji studentów jest osiem sal dydaktycznych, jedno laboratorium komputerowe oraz biblioteka, ponadto pomieszczenia użytkowe (szatnia, oraz wc).

W przypadku, gdyby powierzchnia ta była niewystarczająca dla prowadzonej działalności dydaktycznej jednostki, Uczelnia podpisała umowę z Lubuską Wyższą Szkołą Zdrowia Publicznego w Zielonej Górze (ul. Wyspiańskiego 13) oraz Centrum Integracji Społecznej z siedzibą w Zielonej Górze (ul. Staszica 4) na udostępnienie zarówno sal wykładowych jak i pracowni Komputerowych.

Na podstawie umowy zawartej między Uczelnią a Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. C. Norwida w Zielonej Górze studenci mają możliwość korzystania z jej zasobów. Podpisanie umowy z biblioteką zapewniło zwiększenie zbioru woluminów pozostającego w dyspozycji studentów, dzięki czemu Uczelnia spełniła zalecenia Komisji sformułowane w toku poprzedniej oceny jakości kształcenia.

Powyższe umowy zostały przedłożone do wglądu Komisji w trakcie wizytacji.

Sal dydaktyczne w siedzibie jednostki są wyposażone w tablice, rzutniki pisma oraz ekrany. Do dyspozycji prowadzących są także projektory multimedialne. Sala wykładowa (na 113 słuchaczy) jest dodatkowo wyposażona w ekran, projektor multimedialny oraz nagłośnienie.

Laboratorium komputerowe jest wyposażone w 21 stanowisk komputerowych, podłączonych do Internetu poprzez sieć lokalną. Spodziewana jest poprawa lokalowa związana z prowadzonymi pracami remontowymi na kolejnych kondygnacjach, finansowanymi częściowo ze środków Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

Największym mankamentem Uczelni jest mała powierzchnia biblioteki, która mieści się na zaledwie 23 m². Nie pozwala to na swobodne korzystanie z czytelni większej liczbie

studentów. Biblioteka posiada ponad 2600 woluminów (książek, czasopism oraz zbiorów specjalnych), obejmujących podstawowe pozycje zalecane studentom w ramach poszczególnych specjalności. W związku z problemami finansowymi uczelnia była jednak zmuszona do nieprzedłużania prenumeraty czasopism. Godziny pracy biblioteki zapewniają studentom dostęp do zbiorów zarówno w trakcie zjazdów jak i poza nimi. Studenci mają ponadto zapewniony dostęp do Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz biblioteki znajdującej się w Lubuskiej Wyższej Szkole Zdrowia Publicznego. Analizując czynniki determinujące możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia nie sposób nie wspomnieć o konieczności systematycznej aktualizacji księgozbioru oraz prenumeraty przynajmniej kilku czasopism branżowych wspierających proces dydaktyczny na prowadzonych specjalnościach. Nakłady finansowe na zakup pomocy naukowych powinny być zdecydowanie większe. Studenci nie mają dostępu do internetowych bibliotecznych baz danych.

Kolejnym problemem jest brak dostępu do sal wykładowych studentom niepełnosprawnym ruchowo, zostanie on jednak wkrótce rozwiązany w związku z realizacją inwestycji, w ramach, której powstaje szyb windy.

Baza dydaktyczna spełnia więc minimum wystarczające do przyzwoitego prowadzenia zajęć dydaktycznych. Studenci podkreślili, że warunki zapewnione przez Uczelnię w pełni im odpowiadają i pozwalają na komfortową naukę. Jedynym mankamentem jest brak dostępu do bezprzewodowego internetu na terenie budynku, co uniemożliwia im szybkie sprawdzanie informacji, wyszukiwanie dokumentów etc.

W budynku nie ma bufetu.

Studenci dobierają sobie instytucje na praktyki zawodowe samodzielnie, najczęściej praktyki są odbywane w jednostkach zatrudniających studenta.

Jednostka nie przedstawiła sprecyzowanych planów rozwoju ocenianego kierunku. W chwili obecnej na uczelni studiuje zdecydowanie mniej osób, niż kilka lat temu. Obecna infrastruktura jest w stanie zapewnić kształcenie, nawet w sytuacji gdyby liczba studentów się zwiększyła. Rozwój infrastruktury jest uzależniony od kondycji finansowej jednostki, a czynione obecnie prace remontowe, chociaż nie są bezpośrednio związane z ocenianym kierunkiem (są realizowane na potrzeby nowego kierunku: polityka społeczna) niewątpliwie przyczynią się także do polepszenia sytuacji lokalowej na ocenianym kierunku.

W chwili obecnej infrastruktura dydaktyczna nie jest dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Trwają jednak prace remontowo-budowlane, których jednym z elementów jest budowa szybu dla dźwigu windowego. Poprawi to w stopniu podstawowym, dostępność oferty edukacyjnej studentom z niepełnosprawnością ruchową.

W trakcie poprzedniej oceny wskazano:

- na brak dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo - w chwili obecnej trwają prace, które umożliwią taki dostęp;
- na niedostateczne zasoby biblioteczne obejmujące zalecaną w sylabusach literaturę – księgozbiór został uzupełniony, ale ;
- na zbyt małe pomieszczenie czytelni bibliotecznej – do chwili obecnej powierzchnia czytelni się nie zmieniła, natomiast drastycznie zmalała liczba studentów (z 529 do 130), co poprawiło warunki korzystania z biblioteki i czytelni.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna odpowiada potrzebom studentów. Liczba miejsc w salach wykładowych przewyższa liczbę studentów. Brak dostępu do wyższych kondygnacji osobom niepełnosprawnym ruchowo. Biblioteka jest odpowiednio

wyposażona, chociaż na poziomie minimalnym, ale zajmuje zbyt małą powierzchnię (23m²). Brak jest bezprzewodowego dostępu do Internetu.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Jako jednostka prowadząca studia pierwszego stopnia, wydział nie ma obowiązku prowadzić badań naukowych. Działalność naukowa prowadzona jest indywidualnie przez poszczególnych pracowników i dotyczy przede wszystkim ich zainteresowań naukowych, w drugiej kolejności zaś kształtowaniu oferty dydaktycznej. Studenci nie uczestniczą w badaniach naukowych. Profil naukowy większości z zatrudnionych osób jest związany z dyscypliną zarządzanie, a nie ekonomią, która jest ocenianym kierunkiem.

Formami oddziaływania otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny są konsultacje z pracodawcami oraz udział przedsiębiorców w zajęciach dydaktycznych. W przedstawionych do oceny materiałach Uczelnia nie wskazała jednak konkretnych przykładów. Ponadto Uczelnia podpisała porozumienie o współpracy z Lubuskim Sejmikiem Gospodarczym. Uczelnia jednak boryka się z problemem braku chęci otoczenia gospodarczego do kontaktów, co jest bolączką wielu jednostek dydaktycznych w kraju.

Opis aktywności Uczelni w raporcie z poprzedniej oceny programowej wskazuje na większą aktywności w zakresie współpracy naukowej. Mogło to wynikać z większej liczby zaangażowanych w proces dydaktyczny osób, przede wszystkim pracowników samodzielnych. Prawdopodobnie także dużo większa liczba studentów, powodowała chwaloną uprzednio aktywność kół naukowych. Natomiast pozytywną zmianą jest wzrost kontaktów ze środowiskiem gospodarczym.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego nie jest oceniane z powodu prowadzenia studiów I stopnia

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Działalność naukowa uczelni sprowadza się do aktywności poszczególnych pracowników, którzy prowadzą badania i działalność naukową związaną z własnymi zainteresowaniami. Jako jednostka prowadząca pierwszy stopień studiów, nie musi inicjować działalności naukowej.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1). Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji- uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia. Ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu kształcenia).

Informacje o zasadach rekrutacji i trybie przyjmowania kandydatów na I rok studiów są zatwierdzane przez senat Uczelni i dostępne na jej stronie internetowej. Nabór kandydatów na studia niestacjonarne pierwszego stopnia odbywają się z zachowaniem limitów przyjęć ustalonych dla kierunku. Ponieważ liczba zgłoszeń jest mniejsza od limitu miejsc to

przeprowadza się wolny nabór. Według Uczelni kandydaci powinni posługiwać się komputerem, znać jeden język nowożytny, posiadać niezbędne podstawy wiedzy z matematyki, cechować się chęcią zdobywania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji, jednak przy wolnej rekrutacji (mała liczba kandydatów) te umiejętności i wiedza nie są sprawdzane. Stąd też na I roku jest duży odsiew (20,8%) głównie z powodu słabego przygotowania studentów z przedmiotów ścisłych. Powyższe zasady rekrutacji nie odbiegają od ogólnie przyjętych standardów, szczególnie przy małej i malejącej liczbie kandydatów. Zakładane umiejętności u kandydatów są wystarczające do studiowania ocenianego kierunku studiów i osiągnięcia zakładanej sylwetki absolwenta. W takim przypadku nakład pracy i czas studiowania są określone prawidłowo. Natomiast przy wolnym naborze przy małej liczbie kandydatów i w przypadku, gdy oni nie spełniają wstępnych warunków założonych przez Uczelnię, to nakład pracy i czas studiowania w celu osiągnięcia sylwetki absolwenta mogą być niedoszacowane, o czym świadczy wspomniany wyżej odsiew już na I roku.

W minionych trzech latach poziom naboru studentów zmniejsza się (wynosił kolejno 64, 58 i zaledwie 35 osób w rekrutacji na rok akademicki 2011/12). Nad faktem tym nie można przechodzić do porządku dziennego. Nauczyciele akademicki w czasie spotkania z Zespołem powiedzieli, że według nich zasadna byłaby obniżka czesnego o co najmniej 10%. Obecnie czesne wynosi (przy uiszczeniu opłaty za cały rok akademicki z góry) 4000 zł za I rok studiów, 4650 zł za drugi rok studiów i 4900 zł za trzeci rok studiów. Kwoty czesnego są relatywnie wysokie i w sytuacji zbyt niskiego naboru, trzeba będzie część czesnego pokrywać ze środków Uczelni.

W sytuacji konieczności opłacania czesnego przez 6 semestrów wiele osób rezygnuje ze studiów z obawy, że w tak długim okresie nie podoła obciążeniom finansowym. Na zielonogórskim rynku usług edukacyjnych sytuacja jest skomplikowana – kandydatów do studiowania jest coraz mniej. Największa uczelnia, jaką jest Uniwersytet Zielonogórski, drenuje rynek. Być może w przyszłości Uczelnia powinna otworzyć się na rynek niemiecki, gdyż już obecnie posiada studentów, którzy są Polakami mieszkającymi na stałe w Niemczech.

Analizując efektywność rekrutacji trzeba stwierdzić, że przyszłość szkoły nie rysuje się w różowych barwach, co wynika zarówno z pasywnej polityki założyciela Uczelni, a z drugiej strony z wysokiej i rosnącej stopy bezrobocia w subregionie. Po części jest również efektem bardzo słabego marketingu w szkołach średnich regionu zielonogórskiego przez ostatnie lata. Właściwie Uczelnię promują jedynie jej absolwenci, zachęcając znajomych do studiowania w jej murach. Zarówno budżet jak i zakres stosowanych działań marketingowych powinny być nieporównywalnie większe od dotychczasowych.

Analizując schemat organizacyjny uczelni oraz oceniając kompetencje poszczególnych organów kolegialnych (senat) i jednoosobowych (kanclerz, rektor) należy podkreślić, że zdaniem Zespołu Oceniającego zaangażowanie w rozwiązywanie stojących przed Uczelnią problemów ze strony Prorektora ds. Dydaktyki jest na bardzo trudnym, recesyjnym rynku usług edukacyjnych, zbyt małe.

Oceniając niski poziom rekrutacji, trzeba podkreślić, że na przekroczenie progu rentowności wpływa nie tylko liczba werbowanych studentów na studia niestacjonarne, ale również o wiele bardziej korzystna liczba uczestników studiów podyplomowych. Władze w Warszawie analizują możliwość powołania konsorcjum, które mogłoby pomóc uczelni w organizacji wspólnych studiów podyplomowych, realizowanych przy współpracy z innymi ośrodkami.

2). Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane.

System oceniania studentów na zaliczeniach i egzaminach określa regulamin studiów. Jego postanowienia są logiczne i jednoznaczne. Warunki zaliczenia przedmiotu są przedstawiane studentom przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach. Studenci nie są natomiast zapoznawani z deklarowanymi efektami kształcenia dla kierunku czy z dotychczas obowiązującymi standardami kształcenia. Studenci mają dostęp do prac zaliczeniowych i mogą uzyskać informacje na temat popełnianych błędów. Studentom znane są zasady przystępowania do egzaminów poprawkowych. Są im podawane godziny konsultacji, zasady kontaktu telefonicznego i mailowego, co zapewnia transparentność przejrzystość przyjętych reguł i możliwość szybkiej reakcji na problemy studentów.

Studenci oceniani są na podstawie kolokwii, testów, projektów, aktywności na zajęciach i innych form wymagających ich zaangażowania i pozyskania wiedzy w ramach danego przedmiotu.

Analiza ocen z protokołów zaliczeniowych i egzaminacyjnych skłania do wniosku, że wymagania stawiane studentom przez poszczególnych wykładowców są mocno zróżnicowane. O ile niektórych przedmiotów liczba ocen niedostatecznych przekracza 20%, to z innych średnia ocen oscyluje wokół 5,0. Osobą kompetentną do analizy struktury ocen z protokołów zaliczeń i egzaminów jest Pani dziekan.

Podczas rozmowy ze studentami podkreślili oni, że system oceniania jest jasny i klarowny. Już na pierwszych zajęciach poznają wymagania, jakie należy spełnić aby uczestniczyć w zajęciach, dowiadują się o wymaganiach egzaminacyjnych oraz o samej formie i sposobie przeprowadzenia egzaminu/ zaliczenia. Podkreślają, że wymagania, jakie są im przedstawiane na pierwszych zajęciach nie są zmieniane, a na egzaminach nie ma pytań wykraczających poza zakres obowiązującego materiału. Ich zdaniem egzaminy w sposób rzetelny sprawdzają ich wiedzę, a sposób oceniania jest przejrzysty. Studenci mają dostęp do swoich prac pisemnych, wszelkie wątpliwości dotyczące sposobu oceniania, otrzymanej noty mogą wyjaśnić w rozmowie z wykładowcą podczas dyżuru. Studenci znają swoje prawa, wiedzą, że mogą przystąpić do egzaminu poprawkowego oraz egzaminu komisyjnego.

3). Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą.

Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (wymiana studentów, udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy).

Od roku akademickiego 2006/2007 na Uczelni funkcjonuje system ECTS, pozwalający zarówno na indywidualne kształtowanie ścieżki studiowania, jak i mobilności studentów. Studenci jednak nie korzystają z możliwości wyjazdów na inne uczelnie, są to bowiem w większości przypadków studenci już pracujący, którzy nie mogą sobie pozwolić na porzucenie pracy. W trakcie spotkania z pracownikami przywołany został przykład studentki, która wygrała bardzo atrakcyjny staż w firmie, jednak nie chciała z tego skorzystać w obawie o utratę własnego miejsca pracy.

Studenci nie mają możliwości skorzystania z programu LLP Erasmus, jednak jak wspomniano w jednym z wcześniejszych punktów, studenci nie są zainteresowani wymianą międzynarodową, ich głównym celem jest uzupełnienie wykształcenia. Ze względu na zobowiązania zawodowe i rodzinne, wyjazdy na wymiany studenckie są raczej niemożliwe.

Uczelnia stosunkowo niedawno nawiązała współpracę międzynarodową z uczelniami w Rosji oraz na Słowacji. W jej ramach mają być prowadzone przede wszystkim prace badawcze oraz wymiana kadry, co z pewnością może przyczynić się do zwiększenia

możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, nie zakłada się jednak uczestnictwa w tej współpracy studentów.

Studenci nie biorą udziału w projektach badawczych realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej, nie biorą udziału w wymianach studenckich.

4). Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomaganie studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość.

Ocena kompletności informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów (sylabusach) i ich przydatności studentom w procesie uczenia się. Ocena przydatności zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia; Ocena mechanizmów motywujących studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności.

Ocena zakresu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom ocenianego kierunku studiów.

Ocena działalności uczelni/jednostki wspierającej rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów.

Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym, wskazywane przez nich mocne i słabe strony procesu kształcenia, poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej.

Ocena poziomu zadowolenia z systemu opieki naukowej dydaktycznej i materialnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów.

W jednostce wykorzystuje się tradycyjne metody wspierania studentów w postaci konsultacji, których terminy są przedstawiane przez pracowników na pierwszych zajęciach. Jednak na stronie internetowej uczelni nie zamieszczono żadnych informacji na ich temat. Powoływani są opiekunowie poszczególnych lat. Organizowane są prezentacje firm i spotkania rekrutacyjne.

Pracownicy dydaktyczni w trakcie spotkania podkreślali ponadto swoją gotowość do kontaktów ze studentami, także drogą mailową, jak i przesyłanie materiałów dydaktycznych bezpośrednio na pocztę elektroniczną poszczególnych grup studentów. Grupy studenckie mają założone konta, dzięki czemu łatwo się z nimi kontaktować. Studenci w rozmowie podkreślali, że kontakt z promotorami jest bardzo dobry, mogą liczyć na ich pomoc, radę oraz konsultacje.

Na uczelni nie wykorzystuje się technik i metod kształcenia na odległość, nie ma także planów ich wprowadzenia.

Pewnym problemem jest czas otwarcia biblioteki i czyteln. Godziny otwarcia czyteln 10-15 oraz soboty w czasie zjazdów 8-12 są zbyt krótkie. Studenci mogą co prawda korzystać z biblioteki i wypożyczalni Uniwersytetu Zielonogórskiego (ponad 500 tys. woluminów), ale to nie rozwiązuje problemu, ponieważ każda Uczelnia powinna troszczyć się o własne zbiory. Również wykładowcy i promotorzy powinni tak dobierać formy zaliczenia przedmiotów i kolejnych rozdziałów prac aby wymuszać na studentach rzeczywisty pobyt w czyteln.

Na kierunku "ekonomia" jest ograniczona liczba przedmiotów do wyboru, studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym podkreślili, że mogłyby być bardziej praktyczne, dotyczące kwestii bieżących, takich na których mogliby dyskutować o aktualnych wydarzeniach ekonomicznych. Na kierunku ekonomia do wyboru są dwa języki obce: angielski i niemiecki. Studenci bardzo pozytywnie wypowiadali się o poziomie lektoratów. Wskazali, że bardzo wiele się uczą podczas zajęć, poznają specjalistyczną terminologię i mówią coraz płynniej. Studenci III roku piszą pracę dyplomową. Wybór prowadzącego

seminarium uzależniony jest od specjalności, którą wybrali studenci. Studenci mogą zasugerować, jaki temat chcieliby podjąć w swojej pracy, mają też możliwość wyboru tematu spośród listy tematów proponowanych dla konkretnej specjalności. W rozmowie ze studentami podkreślili oni, że kontakt z promotorami jest bardzo dobry, mogą liczyć na ich pomoc, radę oraz konsultacje. Wzór umowy student- uczelnia budzi wątpliwości. § 6 umowy student- uczelnia stwierdza, że wysokość opłat za studia ustalana jest co roku Zarządzeniem Kanclerza, a powinna być ona stała przez cały cykl kształcenia. Zarządzenie w sprawie opłat dodatkowych za studia zakłada pobieranie opłat m.in. za egzamin dyplomowy, egzamin poprawkowy, egzamin komisyjny, co od 2012 roku jest niedozwolone. Nie sporządzono nowych umów student-uczelnia, ani nie wydano aktualizującego zarządzenia uwzględniającego zmianę przepisów. W zarządzeniu są również punkty wpisane przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów na listę klauzul niedozwolonych, tj. pkt 10 Zarządzenia nr 003/2011 Kanclerza Zachodniej Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II z dnia 11 maja 2011, tj. opłata za złożenie indeksu po regulaminowym terminie.

Programy jak i sylabusy są kompletne, zawierają wszystkie potrzebne informacje, uwzględniono w nich literaturę przedmiotu, wymagania oraz sposób zaliczenia przedmiotu. W przypadku każdego przedmiotu podano zarówno literaturę podstawową jak i uzupełniającą. Studenci zapoznali się z sylabusami i oceniają ich zawartość jako przydatną. Podkreślają także, że wymagania wstępne, zasady zaliczenia przedmiotu i program prowadzonych zajęć przedstawiany jest również przez prowadzących podczas pierwszych zajęć i że jest on konsekwentnie realizowany. Studenci zwrócili uwagę także na fakt, że często znajomość literatury podawanej na pierwszych zajęciach nie jest konieczna do uzyskania pozytywnej noty z egzaminu, bo w toku wykładu zagadnienia omawiane są w sposób wyczerpujący, niewymagający sięgania po literaturę fachową. Można potwierdzić przydatność zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia.

Motywację do nauki stanowi Stypendium Rektora. Zdaniem studentów wysokość stypendium jest zadowalająca. Stypendium Rektora dla najlepszych studentów otrzymały 33 osoby, co stanowi więcej niż 10% studentów wizytowanego kierunku i nie jest zgodne z art. 174 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Poza Stypendium Rektora nie jest stosowany żaden mechanizm mobilizujący studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia.

Studenci mają dostęp do pomocy materialnej i socjalnej, o której mowa w Ustawie. W Zachodniej Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych w Zielonej Górze zostały powołane: Komisja Stypendialna i Odwoławcza Komisja Stypendialna, w ich skład wchodzi studenci, nie stanowią oni jednak większości składu Komisji, co jest sprzeczne z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zdaniem studentów system przyznawania stypendium jest przejrzysty, ich wysokość jest zadowalająca i odpowiada potrzebom tych interesariuszy wewnętrznych. Większość studentów powiedziała, że świadczenia materialne są wypłacane terminowo, pojawiły się jednak pojedyncze głosy, nie potwierdzające tej opinii. Wszelkie decyzje wydawane są zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego.

Uczelnia wspiera rozwój kulturowy studentów, organizowane są wyjazdy zagraniczne i krajowe, w trakcie których studenci zwiedzają muzea, zapoznają się z historią regionu etc. (np. do Drezna). Samorząd studencki organizuje też spotkania integracyjne i imprezy. Uczelnia pomaga w znalezieniu miejsc do odbycia praktyk studenckich, związanych z zainteresowaniami studentów.

Studenci podczas spotkania bardzo pozytywnie wypowiadali się o Uczelni. Jako jej mocne strony wskazali dostosowywanie programu nauczania do ich potrzeb, chociaż chcieliby jeszcze więcej zajęć praktycznych, oraz bardzo wiele informacji praktycznych, które mogą wykorzystywać w swojej pracy zawodowej. Zdaniem studentów poziom wykładów i zajęć, jak i kompetencje kadry są bardzo wysokie, daje im to duże poczucie pewności siebie, wyrażają przekonanie, że po ukończeniu studiów będą konkurencyjni na

rynku pracy. Studenci zwrócili uwagę, że lepszym rozwiązaniem organizacyjnym byłoby rozpoczynanie zajęć w piątek o godzinie 16.30, a nie - tak jak dotąd - o 15.30. Wielu z nich kończy pracę ok. godziny 15 i późniejsze rozpoczynanie zajęć byłoby dla nich dużym udogodnieniem.

Ze względu na małą liczbę studentów atmosfera na Uczelni określana jest jako *kameralna*. Wiele spraw załatwianych jest *na bieżąco*, studenci zwrócili uwagę, iż sprawy problemowe rozwiązywane są zazwyczaj w trybie nieformalnym, natychmiast po zasygnalizowaniu. Podczas spotkania ze studentami, w którym udział wzięło ok. 90 osób nie było ani jednej osoby, która składałaby jakąkolwiek skargę. Wnioski i podania rozpatrywane są szybko, a pracownicy administracji są bardzo pomocni w ich sporządzaniu, służą też radą i pomocą, tłumaczą studentom kwestie związane z przyznawaniem stypendiów, zasadami egzaminów dyplomowych, podają też terminy, w których studenci powinni składać dane podania, odwołania czy inne dokumenty.

5). W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio.

Nie odnotowano żadnych zmian w stosunku do poprzedniej oceny.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji mieszczą się w powszechnie aprobowanych standardach i nie zawierają przepisów dyskryminujących określoną grupę kandydatów
- 2) System oceniania studentów jest obiektywny i logiczny. Ocena studentów odbywa się zgodnie z zasadami i kryteriami przedstawionymi im na pierwszych zajęciach przez wykładowców.
- 3) Brak działań związanych z mobilnością studentów wynika z braku zapotrzebowania studentów na wymianę międzyuczelnianą i wyjazdy typu Erasmus.
- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej jest przejrzysty. Zespół uznaje za niewłaściwe godziny otwarcia biblioteki. W zakresie pomocy materialnej istnieją jednak poważne uchybienia związane z nieprawidłową liczbą studentów w komisjach stypendialnych.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1). Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji

Informacje na temat wewnętrznego systemu zapewnienia jakości w raporcie samooceny okazały się być niewystarczającymi dla sporządzenia opisu jego funkcjonowania, stąd też poproszono Dziekana wydziału o dodatkowe wyjaśnienia. Z tych wyjaśnień wynika, że za ustalenie strategii w zakresie dydaktyki i wprowadzanie w ZWSHiFM systemu zapewnienia jakości, to jest określenie mechanizmów zatwierdzania procedur, okresowego przeglądu oraz monitorowania programów studiów oraz ich efektów odpowiada Senat oraz Zespół ds. Efektów Kształcenia. Zespół ten został powołany 5.12.2011 zarządzeniem Rektora, czyli w

związku z koniecznością wprowadzenia KRK. Zespół ten jest także odpowiedzialny za nadzór nad całym procesem dydaktycznym, między innymi za przygotowywanie propozycji zmian programowych, właściwą jakość procesu kształcenia, zapewnienie zgodności planów i programów z obowiązującymi standardami. Studenci nie uczestniczą bezpośrednio w tych działaniach, mogą jednak zgodnie z zapewnieniem Dziekana, odnosić się do w/w kwestii w trakcie posiedzeń Senatu, w których uczestniczą z prawem głosu.

Odpowiedzialność za obserwację rynku edukacyjnego, rynku pracy oraz sondowanie opinii absolwentów spoczywa na kierownikach zakładów. Stosunkowo niedawno uczelnia przeszła reorganizację rezygnując z katedr na rzecz zakładów. Kierownicy zakładów zostali powołani mocą zarządzenia Rektora 12.03.2012. W razie konieczności mają oni zgłaszać propozycje do Zespołu ds. Efektów Kształcenia, gdzie są one dyskutowane, opiniowane, a następnie przedstawiane na posiedzeniu Senatu. Ten system zarządzania procesem dydaktycznym jest z pewnością przejrzysty, ale należy zaznaczyć, że został stworzony na kilka miesięcy przed wizytacją oraz jego głównym celem jest dostosowanie programów kształcenia do KRK, a drugoplanowym – wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia..

Zidentyfikowanymi elementami WSZJK są:

- procedura oceniania i dyplomowania (zawarta w regulaminie studiów);
- zapewnienie jakości kadry dydaktycznej poprzez: ankietowanie studentów (odbywa się regularnie po zakończeniu zajęć dydaktycznych), hospitacje przeprowadzane przez Rektora i Dziekana oraz możliwość swobodnej wypowiedzi na stronie internetowej. Powyższe elementy funkcjonowały już w latach poprzednich.

Z przedstawionej dokumentacji wynika, że hospitacje są przeprowadzane, a ich wyniki przekazywane zainteresowanym.

Studenci przeprowadzają oceny prowadzących przy pomocy kwestionariusza. Ich wyniki są przekazywane zainteresowanym, a także sporadycznie są przedmiotem dyskusji na nieformalnych spotkaniach pracowników. Zarówno wyniki hospitacji jak i oceny studentów, są przedmiotem analizy Dziekana, który w przypadku skrajnie niekorzystnych ocen, rozmawia z prowadzącym zajęcia.

W trakcie wizyty Zespołu Oceniającego PKA, przedstawiono także rozkłady ocen z poszczególnych przedmiotów. Oceny wystawiane studentom są zróżnicowane, chociaż w większości przypadków średnia jest poniżej 4. Rozkłady ocen z poszczególnych przedmiotów wykazują czasem na tendencje do ich zawyżania: np. *Zarządzanie w biznesie* – jedynie oceny bdb, łącznie 17; *Finanse samorządowe* 25 ocen bardzo dobrych i jedna ocena ndst. Jedynie w niektórych przypadkach studenci zaliczali przedmioty w drugim i trzecim terminie. W prawidłowo działającym systemie, takie odstępstwa od rozkładu normalnego, powinny być przedmiotem analizy.

Efektywność systemu zapewnienia jakości kształcenia można analizować jedynie w oparciu o kilka jego elementów, które rzeczywiście funkcjonują. I tak, wyniki ankietyzacji studentów, są przekazywane pracownikom, jednak studenci nie odczuwają tej procedury jako mechanizmu zapewniającego jakość kształcenia. Co więcej, studenci na spotkaniu wyrazili się sceptycznie na temat konieczności ankietowania, stwierdzając, że większość nieporozumień i niedociągnięć można zlikwidować w trakcie roku akademickiego, bez konieczności czekania na ankietę. Jest to dosyć zaskakujące stwierdzenie, w większości uczelni bowiem, studenci obawiają się jawnie krytykować negatywne zjawiska, i chętnie wykorzystują do tego ankietę, nierzadko jednak obawiając się nawet takiej formy przekazu uwag. Być może ta odbiegająca od zwyczajowej opinia, jest spowodowana faktem braku w ankiecie oceniającej miejsca na swobodną wypowiedź.

Analiza rozkładu ocen nie jest wykorzystywana do zapewnienia jakości kształcenia, bowiem rozkład ocen z niektórych przedmiotów wskazuje na ich zawyżanie. Na to zjawisko wskazano także w trakcie poprzedniej wizyty oceniającej.

Nie można jeszcze ocenić działań zmierzających do badania zgodności programu i metod kształcenia ze standardami kształcenia, bowiem dopiero niedawno został powołany zespół, który ma się tym zajmować.

Nie przedstawiono dowodów świadczących o poruszaniu na Senacie (w jednostce nie ma Rady Wydziału) zagadnień związanych z upowszechnieniem wyników monitorowania jakości kształcenia.

Wyniki ankiet nie są podawane do publicznej wiadomości, studenci nie są informowani o wynikach ankiet. Władze Uczelni planują podanie do wiadomości, kto jest najlepiej ocenianym wykładowcą i nagrodzenie go na forum tak, aby stanowiło to motywację dla pozostałych członków kadry do sumiennego wykonywania swoich zadań, starania się o uzyskanie jak najlepszych not w ankietach ewaluacyjnych.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie zwiększania świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Uczelnia ma podpisane porozumienia o współpracy z Lubuskim Sejmikiem Samorządowym oraz Zachodnim Stowarzyszeniem Zarządców Nieruchomości w Zielonej Górze. Efektem tej współpracy jest określenie oczekiwanych efektów kształcenia i dostosowanie do nich treści i metod kształcenia. Studenci dzięki tej współpracy zyskują także wiedzę o oczekiwaniach przyszłych pracodawców. Z kolei interesariusze wewnętrzni – studenci – mogą oddziaływać na proces kształcenia poprzez swoich przedstawicieli w Senacie, jednak nie stanowią oni min. 20% jego składu, co jest uchybieniem art. 61 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci nie brali udziału w opracowywaniu pytań do ankiety ewaluacyjnej, nie są członkami żadnych organów, które związane są z zapewnianiem jakości kształcenia. Swoje zdanie wyrażają jako przedstawiciele studentów podczas posiedzeń Senatu Uczelni.

Zdaniem studentów poziom nauczania i jakość kształcenia na Uczelni jest bardzo dobry. Studenci uważają, że ich zaangażowanie w proces zapewnienia jakości kształcenia jest zbędny, ponieważ ich zdaniem oferowane zajęcia, ich program, sposób prowadzenia, jak i weryfikowania wiedzy jest spójny, działa dobrze i nie chcieliby nic w nim zmienić. Bierność studentów, szczególnie studiujących w trybie zaocznym, jest niestety zjawiskiem częstym na uczelniach. Jakikolwiek dodatkowe zaangażowanie w działalność organizacyjną wymaga bowiem czasu, którego takie osoby zazwyczaj nie mają.

W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeżeli były sformułowane uprzednio, ocenić dokonane zmiany i ich efekty.

W trakcie poprzedniej oceny jakości kształcenia wskazano na brak miejsca na swobodną wypowiedź studentów w ankiecie dydaktycznej. Z przykrością należy stwierdzić, że ankieta w dalszym ciągu nie umożliwia takiej wypowiedzi.

W przypadku dokonania oceny kierunku/akredytacji jednostki przez zagraniczną instytucję akredytacyjną – stanowisko w sprawie wykorzystania wyników tej oceny w podnoszeniu jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
wiedza	+/-	+/-	+	+	-	+
umiejętności	+/-	+/-	+	+	-	+
kompetencje społeczne	+/-	+	+	+	-	+

- +** - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/-** - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia jest na etapie tworzenia. W chwili obecnej podstawowymi jego elementami są hospitacje i ankietyzacja studentów na temat prowadzonych zajęć dydaktycznych, które zostały wprowadzone w latach poprzednich. Nie przedstawiono dowodów na skuteczność jego funkcjonowania. Powołany w grudniu zespół ds. Efektów Kształcenia jeszcze nie zaczął funkcjonować, a jego zadania to dostosowanie programu kształcenia do KRK (cel pierwszoplanowy) oraz uruchomienie WSZJK (cel drugoplanowy). Nie wyeliminowano wskazanego w raporcie po poprzedniej wizytacji PKA uchybienia w systemie zapewnienia jakości kształcenia.
- 2) Udział interesariuszy zewnętrznych należy ocenić jako wystarczający. Brak jednak chęci ze strony studentów do uczestniczenia w kształtowaniu jakości kształcenia. Może to wynikać z faktu, że Uczelnia prowadzi tylko studia niestacjonarne oraz z małej liczby studentów.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku			X		
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
program studiów		X			
zasoby kadrowe				X	
infrastruktura dydaktyczna			X		
przewodzenie badań naukowych					
system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
wewnętrzny system zapewnienia jakości				X	

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Największym zagrożeniem w rozwoju ocenianego kierunku studiów jest sytuacja demograficzna, kadry oraz późne rozpoczęcie tworzenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Sytuacja demograficzna jest znana i jest zagrożeniem dla wszystkich szkół wyższych. Natomiast sprawa kadry jest dużo poważniejsza. W wizytowanej jednostce występuje duża fluktuacja dydaktyków. Jest to związane z prowadzeniem polityki kadrowej. Nauczyciele są zatrudniani na umowy o dzieło, natomiast tylko minimum kadrowe – na umowy o pracę. Ponadto Uczelnia nie promuje

rozwoju naukowego ani zmniejszeniem pensum, ani stypendiami. Taka polityka kadrowa może zakończyć się katastrofą. System zapewnienia jakości kształcenia jeszcze nie działa w pełni i nieznana jest jego efektywność.

Natomiast silną stroną Uczelni jest jej zakorzenienie w regionie. Zdefiniowano interesariuszy zewnętrznych i opisano umowy z nimi. Mają oni wpływ na ustalanie efektów kształcenia, a także na elementy systemu zapewnienia jakości kształcenia. To zakorzenienie przy zmianie polityki kadrowej może dać mniej pesymistyczny, a kto wie, czy nie optymistyczny obraz przyszłości ocenianego kierunku.

* * *

W odpowiedzi na Raport Uczelnia odniosła się do przedstawionych ocen przesyłając wyjaśnienia wraz z dokumentacją. Pozwoliło to na zmianę ocen spełnienia następujących kryteriów ogólnych:

- cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji – sylabusy zostały umieszczone na stronie internetowej po wdrożeniu systemu zabezpieczeń; wzmocniona będzie kontrola nad weryfikacją efektów częściowych poprzez analizę struktury ocen (jest zapowiedziana po zakończeniu letniej sesji egzaminacyjnej), a także (co już wykonano) rozmowy dyscyplinujące i wyjaśniające z nauczycielami akademickimi; ustalono, że recenzje prac dyplomowych nie mogą być pisane odręcznie, a także zobowiązano nauczycieli akademickich do *przygotowywania bardziej wnikliwych recenzji prac dyplomowych*; wyjaśniono, że osobą bez stopnia naukowego recenzującą pracę dyplomową była osoba, która *jest wybitnym fachowcem z dziedziny nieruchomości , co potwierdzają liczne dokumenty (...) oraz odbyte studia podyplomowe i liczne kursy*; opracowano ankietę, przy pomocy której badane będą losy absolwentów, w tym tegorocznych. Ocena omawianego kryterium została zatem zmieniona na *w pełni*;
- zasoby kadrowe – Uczelnia przedłożyła, nie dostarczone podczas wizytacji, listy publikacji dwóch osób ze stopniem naukowym doktora, co pozwoliło na stwierdzenie, iż spełniają wymogi do zaliczenia do minimum kadrowego w grupie nauczycieli akademickich z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku; kolejnej osobie posiadającej dorobek naukowy w zakresie ocenianego kierunku studiów, która w czasie wizytacji nie została zaliczona do minimum kadrowego z powodu obciążenia dydaktycznego zbyt małą liczbą godzin zajęć przydzielono dodatkowe zajęcia, co pozwoliło na jej włączenie do minimum kadrowego, zatem obecnie do spełnienia warunków dotyczących minimum kadrowego brakuje jednej osoby posiadającej tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy profesora z dorobkiem w dziedzinie związanej z ocenianym kierunkiem studiów. Przeprowadzone działania pozwoliły na uznanie, że omawiane kryterium zostało spełnione w stopniu *znaczącym*;
- system wsparcia studentów w procesie uczenia się – od przyszłego roku akademickiego terminy konsultacji zostaną zamieszczone na stronie internetowej Uczelni; ustalono czas pracy biblioteki, tak by studenci niestacjonarni mogli z niej korzystać; zmieniono treść wzoru umowy student-Uczelnia, tak by była zgodna z prawem; przyjęto wyjaśnienia dotyczące składu komisji stypendialnej i

odwoławczej stypendialnej oraz liczby przyznanych stypendiów Rektora dla najlepszych studentów, co pozwoliło na zmianę oceny omawianego kryterium ze *znacząco* na *w pełni*;

- wewnętrzny system zapewnienia jakości – przedstawiono wyjaśnienia, świadczące że wyniki sesji egzaminacyjnych będą monitorowane i analizowane z wyciąganiem bardziej rygorystycznych wniosków, zmieniono ankiety studenckie poprzez danie możliwości studentom na swobodne wypowiedzi, zadeklarowano, że wyniki badań ankietowych oceniających jakość zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2011/12 zostaną podane do wiadomości studentów; skład Senatu został uzupełniony tak, że obecnie udział studentów i doktorantów w Senacie Uczelni jest nie mniejszy niż 20%, a zatem ustawowy warunek jest spełniony; jednocześnie Uczelnia informuje, że *cały czas trwają prace zespołu powołanego do stworzenia WSZJK*, co potwierdzają powyżej przedstawione działania. Wobec powyższego ostateczną ocenę omawianego kryterium ustalono na *znacząco*.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
zasoby kadrowe			X		
system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		